

Sygn. akt I KK 132/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Joanna Sałachewicz

w sprawie **K. S.**

skazanego za czyn z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 298 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 28 grudnia 2021 r.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 14 października 2020 r., sygn. akt VIII Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 27 czerwca 2019 r., sygn. akt XIII K (...),

na podstawie art. 537 § 1 i 2 k.p.k.

uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego w B. i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji Sądowi Okręgowemu w B..

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w B. wyrokiem z dnia 27 czerwca 2019 r., sygn. akt XIII K (...), uznał K. S. za winnego tego, że w okresie od 3 czerwca 2014 r. do 20 sierpnia 2014 r. w miejscowości K. i w B., działając wspólnie i w porozumieniu z inną ustaloną osobą, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej poprzez uzyskanie nienależnego odszkodowania z tytułu umowy ubezpieczenia, doprowadził E. S.A. z/s w S. do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem poprzez wypłatę odszkodowania w kwocie 47.526,87 zł z tytułu kolizji drogowej, zorganizowanej umyślnie w dniu 3 czerwca 2014 r. ok. godziny 22:00 na zakręcie drogi nr (...) B. – S. w m. K., woj. (...), w ten sposób, że umyślnie wjechał pojazdem marki A. o nr rej. (...) do pobliskiego stawu, pozorując uprzednio manewr ominięcia zwierzyny leśnej, która miała wtargnąć na drogę, zaś ww. ustalona osoba, pożyczonym od M. Ł. pojazdem marki D. w celu uwiarygodnienia przedmiotowego zdarzenia uszkodziła jeden z przydrożnych słupków, w następstwie czego po zgłoszeniu tej kolizji i podaniu przez K. S. nieprawdziwych informacji w dokumentacji ubezpieczeniowej, wyżej wymieniona firma ubezpieczeniowa w dniu 20 sierpnia 2014 r. wypłaciła K. K. z tytułu ubezpieczenia AC ww. pojazdu, odszkodowanie w kwocie 47.526,87 zł, czym działał na szkodę E. S.A. z/s w S. i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 298 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. skazał go, zaś na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 33 § 1, 2 i 3 k.k. wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 100 stawek dziennych po 10 zł każda (pkt I wyroku). Na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 1 k.k., art. 72 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres 2 lat tytułem próby i zobowiązał go do informowania kuratora o przebiegu okresu próby (pkt II). Na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego obowiązek częściowego naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego E. S.A. z siedzibą w S. kwoty 23 763,44 zł (pkt III). Obciążył oskarżonego opłatą i pozostałymi kosztami sądowymi (pkt IV).

Apelacje od tego wyroku złożyli pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego (E. S.A. z siedzibą w S.) oraz obrońca oskarżonego.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżył wyrok w części dotyczącej pkt I co do określenia wysokości szkody wyrządzonej przestępstwem, a także w

odniesieniu do pkt III, tj. orzeczenia obowiązku naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonego. Zarzucił:

„obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 46 § 1 k.k. poprzez orzeczenie obowiązku naprawienia szkody od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego w części, podczas gdy obowiązek naprawienia szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k. w sytuacji złożenia przez pokrzywdzonego wniosku o jego orzeczenie winien być orzeczony w całości (...),

obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 410 k.p.k., polegającą na pominięciu przy ustalaniu stanu faktycznego sprawy pisma pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego E., S.A., zawierającego wniosek o orzeczenie obowiązku naprawienia szkody wraz z załącznikami, w tym dokumentacji potwierdzającej wysokość wypłaconego odszkodowania, w sytuacji gdy podstawę wyroku winien stanowić całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, a więc ustalenia co do szkody poniesionej w wyniku likwidacji szkody objętej postępowaniem winny być oparte także na tej dokumentacji, czego konsekwencją był błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść orzeczenia poprzez ustalenie, że w wyniku swego zachowania K. S. doprowadził pokrzywdzonego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poprzez wypłatę odszkodowania w kwocie 47.526,87 zł z tytułu kolizji drogowej, do której doprowadził umyślnie w dniu 3 czerwca 2014 r., w sytuacji gdy z materiału dowodowego sprawy wynika, że ubezpieczyciel faktycznie wypłacił kwotę 499.253,58 zł”.

Podnosząc powyższe zarzuty, wniósł o „zmianę orzeczenia poprzez zmianę pkt. I wyroku i zmianę wysokości wyłudzonego odszkodowania na kwotę 499.253,58 zł, a także zmianę pkt III wyroku poprzez orzeczenie obowiązku naprawienia szkody na rzecz oskarżyciela posiłkowego E. S.A. (a nie jak błędnie wskazał sąd I instancji E. S.A.) w całości, tj. w wysokości 499 253,58 zł”.

Obrońca zaskarżył wyrok w całości i zarzucił:

„1. Błąd w ustaleniach faktycznych będący podstawą orzeczenia, polegający na przyjęciu, iż oskarżony upozorował wspólnie z innymi współoskarżonymi kolizję drogową, czym doprowadził ubezpieczyciela E. S.A. z siedzibą w Sopocie do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem poprzez wypłatę odszkodowania.

2. Naruszenie art. 31 k.k. przez brak dokonania ustaleń i przeprowadzenia badań psychiatrycznych oskarżonego w przedmiotowej sprawie, pomimo istnienia uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności oskarżonego. Oskarżony przebywał bowiem na obserwacji psychiatrycznej do sprawy toczącej się przed Sądem Rejonowym w B. XIII K (...), oraz IV Nsm (...).

Wskazując na powyższe, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 14 października 2020 r., sygn. akt VIII Ka (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, iż wysokość wyrządzonej szkody na rzecz E. ustalił na kwotę 388 068,87 zł. Utrzymał w mocy zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie oraz zwolnił oskarżonego od zapłaty kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w B. wniósł Prokurator Generalny. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. orzeczenie zaskarżył w całości, na niekorzyść oskarżonego K. S., zarzucając „rażące naruszenie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k., polegające na nieprzeprowadzeniu należytej kontroli odwoławczej i zaniechaniu uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w B., skazującego K. S. za czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 298 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., w sytuacji, gdy w uwzględnieniu apelacji wniesionej przez oskarżyciela posiłkowego, Sąd odwoławczy dokonał mającej istotne znaczenie korekty przypisanego oskarżonemu czynu poprzez ustalenie wysokości wyłudzonego mienia na kwotę 388.068,87 zł, w miejsce przyjętej w wyroku Sądu I instancji kwoty 47.526,87 zł, co jednocześnie nakazywało, wobec przyjęcia wartości mienia znacznej wartości, uzupełnienie kwalifikacji prawnej czynu o art. 294 § 1 k.k., a w konsekwencji stwierdzenie, że zaskarżony wyrok Sądu I instancji został wydany z naruszeniem właściwości rzeczowej, tj. z uchybieniem art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k. stanowiącym bezwzględną przyczynę odwoławczą, a czego Sąd odwoławczy bezpodstawnie, utrzymując w mocy zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie, nie uczynił”.

Podnosząc tak sformułowany zarzut, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w B. oraz zmienionego nim

wyroku Sądu Rejonowego w B. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji Sądowi Okręgowemu w B..

W pisemnej odpowiedzi na kasację skazany wniósł o jej oddalenie, nadto o przeprowadzenie dowodu z dokumentów (potwierdzenia przelewów) na okoliczność realizacji obowiązku naprawienia szkody.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasację, wniesioną przed upływem terminu wskazanego w art. 524 § 3 k.p.k., należało uznać za oczywiście zasadną, a to pozwalało na uwzględnienie jej w całości na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. (zob. także art. 523 § 4 k.p.k.). Nie sposób bowiem negować podniesionego przez skarżącego zarzutu, wskazującego na rażące naruszenie przez Sąd odwoławczy określonych przepisów postępowania, skutkiem czego było wydanie wyroku reformatoryjnego, zamiast kasatoryjnego, przy powinności stwierdzenia zaistnienia bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia określonej w art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k.

Sąd Okręgowy podzielił zarzut zawarty w apelacji oskarżyciela posiłkowego, iż Sąd pierwszej instancji błędnie ustalił wysokość szkody wyrządzonej przez oskarżonego K. S.. Zmieniając zaskarżony wyrok przyjął, że wysokość wyrządzonej szkody, tj. wartość mienia wyłudzonego przez niego od E. S.A., jest mniejsza niż wskazał ten podmiot, jednak znacznie większa niż ustalił Sąd *meriti* i wynosi 388.068,87 zł, zatem że oskarżony wyłudził mienie znacznej wartości (art. 115 § 5 k.k.). Nakazywało to zmodyfikowanie kwalifikacji prawnej czynu i przyjęcie, że oskarżony popełnił czyn określony w art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 298 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. (ostatni z tych przepisów mówi o mieniu znacznej wartości), ze skutkiem stwierdzenia wspomnianej bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia określonej w art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k., tj. że sąd niższego rzędu orzekł w sprawie należącej do właściwego sądu wyższego rzędu. Wynika to z art. 25 § 1 pkt 2 k.p.k., który stanowi, że m.in. w sprawie o występki z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 k.k. orzeka sąd okręgowy. W takim razie Sąd *ad quem* powinien uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B. jako sądowi pierwszej instancji. Było to konieczne w świetle art. 433 § 1 k.p.k., który stanowi, że „sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty

stawiane rozstrzygnięciu – również w granicach podniesionych zarzutów (...), a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435, art. 439 § 1, art. 440 i art. 455” (k.p.k.). Wymaga też zauważenia, że w sytuacji, gdy apelacja oskarżyciela posiłkowego nie podnosiła wprost zarzutu zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, takie postąpienie Sądu drugiej instancji dopuszczały unormowania zawarte w art. 434 § 1 pkt 1-3 k.p.k. oraz w art. art. 439 § 1 zd. pierwsze k.p.k. Z tych względów w uwzględnieniu kasacji, kierując się przepisami art. 537 § 1 i 2 k.p.k., Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok, jak też poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego w B. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji rzeczowo i miejscowo właściwemu Sądowi Okręgowemu w B..